

מדיניות מתן דמי אבטלה בישראל ובמדינות OECD אחרות לפני מגפת הקורונה ובעקבותיה סקירה בין-לאומית

אלכסנדר זבלוצקי יניב ריינגוורץ

עריכת לשון: רעיה כהן
תרגום לאנגלית (תקציר): עמי אשר
עיצוב גרפי: אפרת ספיקר

עורכת ראשית: רויטל אביב מתוק

הסקירה מומנה בסיוע המוסד לביטוח לאומי

מכון מאירס ג'וינט ברוקדייל

ת"ד 3886 ירושלים 9103702

טלפון: 02-6557400

brook@jdc.org | brookdale.jdc.org.il

ירושלים | חשוון תשפ"ג | נובמבר 2022

רקע ומטרת הסקירה

מגפת הקורונה גרמה לשינויים רבים הן בשוק העבודה הן במדיניות דמי אבטלה. שינויים אלו עשויים להיות בעלי השפעות ארוכות-טווח על שוק העבודה וכן על הצרכים של מחפשי העבודה. כדי להבין את השינויים הללו עלה צורך בסקירת הניסיון הבין-לאומי בתחום דמי האבטלה בתקופת המגפה.

שיטה

בעבודה זו נסקרה הספרות המקצועית בנושאי אבטלה ומתן דמי אבטלה ונערכה השוואה בין-לאומית בעניין מדיניות דמי אבטלה והשינויים שחלו בה בעקבות מגפת הקורונה. סקירת הספרות הסתמכה על מאמרים אקדמיים. ההשוואה הבין-לאומית עוסקת במצב בישראל ובמדינות OECD ומתבססת על מסמכי מדיניות, על הדוחות של OECD בנושאי תעסוקה וההתמודדות עם מגפת הקורונה וכן על מדדי OECD.

ממצאים

- במהלך משבר מגפת הקורונה הייתה העלייה בשיעור האבטלה הרשמי בישראל מתונה יחסית לזו שבמדינות OECD אחרות. עם זאת, הן בישראל הן במדינות OECD אחרות חל גידול ניכר לא רק במספר המובטלים אלא גם במספר העובדים שנעדרו זמנית מעבודתם עקב מגפת הקורונה. בישראל רוב העובדים שנעדרו עקב המגפה יצאו לחופשה ללא תשלום והיו זכאים לדמי אבטלה. לפי הגדרת האבטלה הרחבה, שכוללת את העובדים שנעדרו זמנית, העלייה באבטלה בישראל הייתה חדה יותר מאשר במדינות אחרות.
- כבר בסוף שנת 2021 שיעור האבטלה ברוב מדינות OECD התאושש וחזר לרמתו טרם המגפה. גם בישראל חלה התאוששות בשיעור האבטלה הן לפי ההגדרה הרשמית הן לפי ההגדרה הרחבה.
- לפני משבר מגפת הקורונה הסדרי מתן דמי האבטלה בישראל ובמדינות OECD אחרות היו דומים במרבית ההיבטים. תנאי זכאות לדמי אבטלה בישראל, כגון משך הזמן שבו יש לעבוד כדי להיות זכאי ואופן חישוב זמן זה, היו דומים לתנאים ברוב מדינות OECD. גובה הקצבה החודשית המחושב בתור אחוז מהשכר הממוצע בישראל היה מעט מעל הממוצע ב-OECD. עם זאת, תקופת הזכאות המרבית לדמי אבטלה בישראל הייתה קצרה הרבה יותר מאשר ברוב מדינות OECD, מלבד ארצות הברית.
- בעקבות משבר מגפת הקורונה, ברוב מדינות OECD, כולל ישראל, בוצעו שינויים משמעותיים בהסדרי דמי אבטלה. השינויים הבולטים בישראל היו הכללת העובדים בחופשה ללא תשלום באוכלוסיית הזכאים לדמי אבטלה והארכת זמן קבלת דמי אבטלה עד יוני 2021, לכל הזכאים.

תוכן עניינים

1	1. רקע
2	2. הסקירה
2	2.1 מטרת הסקירה
2	2.2 שיטת הסקירה
3	3. סקירת הספרות
3	3.1 תופעת האבטלה לפי התיאוריה הכלכלית
5	3.2 השפעת מדיניות דמי אבטלה על משך תקופת האבטלה
8	3.3 השפעת האבטלה על בריאות הפרט ורווחתו האישית
11	4. השוואה בין-לאומית
11	4.1 שיעור אבטלה
13	4.2 דמי אבטלה
17	4.3 שינויי מדיניות למתן דמי אבטלה בעקבות מגפת הקורונה
2	5. סיכום ודיון
23	מקורות

רשימת לוחות

19	לוח 1: הקלה בתנאי זכאות לדמי אבטלה ו/או הרחבת היקף זכאות, לפי מדינה
20	לוח 2: הארכת תקופת זכאות ו/או הגדלת סכום הקצבה, לפי מדינה

רשימת תרשימים

11	תרשים 1: שיעור אבטלה רשמית חודשית, בישראל ובמדינות OECD, בממוצע, ינואר 2020 – דצמבר 2021
13	תרשים 2: שיעור אבטלה, כולל עובדים שהפסיקו לעבוד זמנית, בישראל, בארצות הברית ובקנדה, פברואר 2020 עד דצמבר 2021
14	תרשים 3: זמן עבודה מינימלי לצורך זכאות לדמי אבטלה במדינות OECD, נכון ל-1.1.2020
15	תרשים 4: תקופת התייחסות לחישוב זמן העבודה לצורך זכאות לדמי אבטלה במדינות OECD, נכון ל-1.1.2020
16	תרשים 5: תקופת זכאות מרבית לדמי אבטלה במדינות OECD, נכון ל-1.1.2020
17	תרשים 6: דמי אבטלה – השיעור מהשכר הממוצע במדינות OECD, נכון ל-1.1.2020